

LANDBRUGET I LANDSKABET

Et samarbejde mellem landbrug og kommuner om at sikre fremtidens
produktion og forvaltning af det åbne land

Kontakt

LandboNord: Kirsten Birke Lund, kbl@landbonord.dk

Hjørring Kommune: Bettina Hedeby Madsen, bettina.hedeby.madsen@hjoerring.dk

Norddjurs Kommune: Kirsten Bjerg, kib@norddjurs.dk

Djursland Landboforening: Lars Skou Gleerup, lsg@landboforening.dk

Aalborg Universitet: Esben Munk Sørensen, ems@land.aau.dk

Aarhus Universitet: DMU, Silkeborg: Brian Kronvang, bkr@dmu.dk

Aarhus Universitet: DMU, Kalø: Jesper Reinholt Fredshavn, jrf@dmu.dk

Videncentret for Landbrug: Jørgen Korning, jgk@vfl.dk

Redaktion: Jørgen Korning og Trine Eide, Videncentret for Landbrug
Fotos: Jens Tønnesen, LandbrugsMedierne
Layout og grafik: Mette Skovmann Sørensen
Udgave: 1. udgave, juli 2011

Indledning

Landbruget i Landskabet er et samarbejde mellem Norddjurs Kommune, Hjørring Kommune, LandboNord, Djursland Landboforening, Videncentret for Landbrug, Institut for Samfundsudvikling og Planlægning på Aalborg Universitet og Danmarks Miljøundersøgelser – Ferskvandsøkologi, og Vildtbiologi og Biodiversitet – på Aarhus Universitet.

Udgangspunktet er en fælles erkendelse af behovet for en ny og bedre metode til fælles forvaltning af det åbne landskab.

Alle parter er enige om, at regelstyringen har taget overhånd og negativt påvirker såvel erhverv som myndigheder. Men ingen har endnu taget fat på at analysere, hvordan vi nåede hertil og hvordan vi kan udvikle et nyt, tidssvarende forvaltningssystem for det åbne land.

Landbruget i Landskabet vil viske tavlen ren og vil – baseret på vores viden i dag og samfundets målsætninger – etablere rammerne for en ny forvaltningspraksis. Fokus vil være på fælles planlægning på baggrund af samfundets mål, samt kommunernes og landmændenes ønsker til forvaltning.

Målet med denne brochure er at skabe opmærksomhed om problemstillingen, således at der skabes økonomisk baggrund for dette og lignende samarbejde.

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Udfordringen

Det åbne land har traditionelt udelukkende været landmændenes domæne, hvad produktion angår.

Kommunerne har det overordnede ansvar for at sikre en afvejet og prioriteret forvaltning af det åbne land, herunder landbruget. Forvaltningen tager udgangspunkt i en række specifikke love og regler, der administreres gennem tilladelser og kontrol. Dette system faciliterer ikke overblik og planlægning, og understøtter ikke landbrugenes behov for – i lighed med andre virksomheder – at have størst mulig forudsigelighed i forhold til de fremtidige produktionsmuligheder

Landmændene har i planlægningen fokus på produktion og udviklingsmuligheder, men grundet lovgivningen søges både produktion og udviklingsmuligheder, samt kommunikationen herom, tilpasset kommunens godkendelsessystem. Kommunen får således ikke fuldt overblik over landbrugets fremtidige udviklingsønsker, og landmandens planer integreres ikke med kommunens.

I dag samarbejder landmand og kommune oftest kun i forbindelse med konkret sagsbehandling i forbindelse med Miljøgodkendelser. Dermed fokuserer både landmand og kommune typisk udelukkende på de elementer i bedriften, der har en miljøkonsekvens.

Begge parter agerer således i et tilladelses- og kontrolsystem, der i sin nuværende form ikke understøtter og motiverer til helhedstænkning, planlægning og bæredygtig udvikling.

Mens byplanlægningen har udviklet sig til et højt niveau, mangler der i dag redskaber til planlægning i det åbne land.

Udfordringen ligger derfor også i vores lovgivning, som projektet vil udfordre gennem anvisning af nye og bedre måder at nå samfundets mål.

Kommunen

Områder, landskaber, oplande, generelt, temaer

Landmanden

Marker, drift, afgrøder, martrikler, udvikling

Mål

Landbruget i Landskabet har som målsætning, at udvikle forslag til en ny sammenfattende metode og koncept for planlægning i det åbne land og dermed bidrage til et nyt, fælles forvaltningsredskab for myndigheder og landbrug.

Fokusområder i arbejdet er:

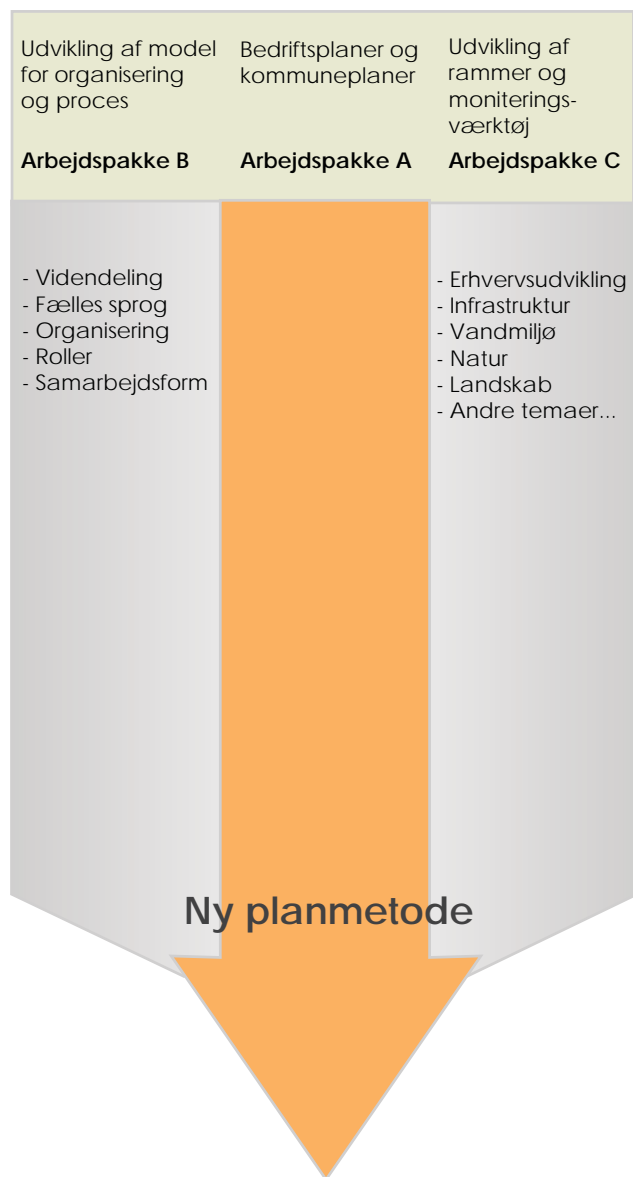
- Udvikling af konkrete bedriftsplaner og disses samspil med kommuneplanen
- Udvikling af rammer og monitoringsværktøjer
- Udvikling af en model for organisering og proces for samspillet mellem kommune, landmand og landbrugsrådgivning

Planlægningskonceptet danner udgangspunkt for landbrugsbedriftens fremtidige udvikling og udgør et fælles referencepunkt for landmanden og kommunen. Konceptet sikrer ligeledes kommunen den nødvendige viden og redskaber til den kommunale planlægning samt til myndighedsopgavens kontrol med og opfølgning på landbrugen udvikling.

I konceptet tages der udgangspunkt i den enkelte bedrift og dennes planlægning i samspil med kommunen, således at bedriftsplanerne udgør et væsentligt indspil til kommunens planlægning af det åbne land. Konceptet indeholder også etablering af rammer for et formaliseret samarbejde mellem kommune, landmand og landbrugsrådgivning, således at roller, proces og mål i planlægningen er veldefinerede.

Landbruget i Landskabet vil inddrage den nyeste forskning indenfor vandmiljø, natur, arrondering og landskab i udviklingen af en ny metode og praksis. Projektet vil udvikle ny forskningsbaseret viden om metoder og teknologi, for at implementere det i en planlægning, der tilgodeser natur, miljø, landskab og landbrugsudvikling.

Aktiviteter

Baggrund

Som landbrugets domæne har man har i vid udstrækning søgt at undgå offentlig planlægning i det åbne land, og dette har fungeret, så længe landbrugene var små og mange, og blev set som en del af det danske landskab.

To forhold har ændret på dette:

- Landbrugets strukturudvikling, der har medført stadig større bedrifter – ofte bestående af spredte ejendomme. De ekspanderende bedrifter har et større behov for at kende de fremtidige rammer, muligheder og betingelser, for at kunne minimere usikkerheden. Strukturudviklingen har også betydet flere små bedrifter med nicheproduktion eller deltidsdrift samt nedlagte landbrug, der fungerer som bosætningssteder.
- Samfundets stigende forventninger til landbruget, der blandt andet er udmøntet i specifik lovgivning og regulering i forhold til produktion og fremtidig udvikling.

Den kommunale forvaltning tager typisk udgangspunkt ovenfra og ser på landskabet, mens landmændene ser på markerne og bedriften. Den spredte struktur, der i dag kendetegner mange bedrifter, er vanskelig at håndtere på et overordnet niveau, da det er svært at danne sig et overblik over bedriftens fysiske udstrækning og dermed interesseområder og potentielle udviklingsperspektiver. Det gør det vanskeligt at integrere bedrifterne i en sammenhængende planlægning, der samtidig tager højde for infrastruktur, landskab, natur m.v.

Den manglende planlægning i det åbne land har resulteret i, at man har brugt regulering som forvaltningsværktøj. Det gav mening, da der var tale om forholdsvis få, enkle og generelle begrænsninger. Med mængden af krav og forventninger til landbruget er vi i dag kommet ud over det punkt, hvor regulering giver de optimale resultater. Detailstyring forhindrer os i at se på helheder og planlægge lokale løsninger for en bæredygtig udvikling

Forventninger

Parterne i Landbruget i Landskabet forudser stort udbytte af samarbejdet. For eksempel i form af øget videngrundlag og aktivering af eksisterende viden som støtte til en bedre planlægning. De enkelte parter forventer specifikt:

- Landmænd: Sikker viden om udviklingsmuligheder, plan for udviklingen, lettere sagsbehandling
- Kommuner: Overblik, effektiviseret myndighedsopgave, redskab til minimering af interessekonflikter samt mere kvalitet i planlægning af det åbne land

